

УДК 811.161.2'276.6'373.613:069
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-3-26>

Іванна ФЕЦКО,
orcid.org/0000-0001-9396-8608
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українського прикладного мовознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Львівська область, Україна) ivanka_fly@ukr.net

ГРЕКО-ЛАТИНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ТЕРМІНОСИСТЕМИ ПРИРОДНИЧОМУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

Стосунки людини з об'єктивною реальністю здійснюються не тільки за допомогою мови. Мова не може відокремити людину від безпосереднього існування в цій дійсності та постійного до неї пристосування. Однією з форм пристосування є збагачення мови новими одиницями, які відображають нові здобутки пізнання. Проблема запозичених одиниць у фаховому мовленні набула особливої гостроти та актуальності на сучасному етапі розвитку мови, коли вона отримала статус державної й запанувала у всіх сферах нашого життя.

Тема мовних контактів залишається серед актуальних напрямів дослідження в сучасному мовознавстві. Особливе значення мають контакти тих мов, що відіграли ключову роль у розповсюдженні світової цивілізації, насамперед, латинської і давньогрецької.

У статті розглянуто питання мовного запозичення в терміносистемі природничомузейної справи. Виявлено, що грецька та латинська мови традиційно є основними джерелами поповнення понять досліджуваної галузі. З латинської мови у досліджуваній терміносистемі активно вживають такі терміноодиниці, як: агломерат, адаптація, аквамарин, алювій, анотація, асиміляція, атавізм, гібрид, гумус, гутація, експозиція, елімінація, колекція, консервація, кумуляція, люмінесценція, раритет, регенерація, редукція, ректифікат, реліквія, реставратор, таксація, тераріум тощо. Грецька мова стала основою для таких термінів природничомузейної галузі: автохтони, аерація, анаболізм, аномалія, біота, ботаніка, генетика, дендрарій, едафон, зигота, міоцен, паразит, пелагіаль, сапфір, синдром, синкліналь, сталагміти тощо.

На прикладі терміносистеми природничомузейної сфери висвітлено специфіку препозитивних та постпозитивних компонентів. Окреслено найуживаніші терміни, утворені за допомогою терміноелементів грецького та латинського походження у препозиції (аква-, біо-, гідро-, іхтіо- та ін.) та постпозиції (-метр, -граф, -логія).

Ключові слова: запозичення, грецька мова, латинська мова, терміносистема природничомузейної справи, терміноелемент.

Ivanna FETSKO,
orcid.org/0000-0001-9396-8608
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Applied Linguistic
Ivan Franko National University of Lviv
(Lviv, Lviv region, Ukraine) ivanka_fly@ukr.net

GRECO-LATIN BORROWINGS AS AN INTEGRAL COMPONENT OF THE TERMINOLOGY OF THE NATURAL MUSEUM FIELD

Human relations with objective reality are carried out not only with the help of language. Language cannot separate a person from direct existence in this reality and constant adaptation to it. One of the forms of adaptation is the enrichment of the language with new units that reflect new cognitive gains. The problem of borrowed units in professional speech became especially acute and relevant at the current stage of language development, when it received the status of a state language and dominated all spheres of our life.

The topic of language contacts remains among the current areas of research in modern linguistics. Of particular importance are the contacts of those languages that played a key role in the spread of world civilization, first of all, Latin and Ancient Greek.

The article examines the issue of linguistic borrowing in the term system of the natural museum business. It was found that Greek and Latin languages are traditionally the main sources of replenishment of the concepts of the studied field. From the Latin language, such term units are actively used in the studied terminology as: agglomerate, adaptation, aquamarine, alluvium, annotation, assimilation, atavism, hybrid, humus, guttation, exposure, elimination, collection, conservation, cumulation, luminescence, rarity, regeneration, reduction, rectification, relic, restorer, taxation, terrarium, etc. The Greek language became the basis for the following terms of the natural museum field: autochthonous, aeration,

anabolism, anomaly, biota, botany, genetics, arboretum, edaphon, zygote, Miocene, parasite, pelagial, sapphire, syndrome, syncline, stalagmites, etc.

The specificity of prepositive and postpositive components is highlighted on the example of the term system of the natural museum sphere. The most used terms formed with the help of term elements of Greek and Latin origin in prepositions (aqua-, bio-, hydro, ichthyo-, etc.) and postpositions (-meter, -graph, -logy) are outlined.

Key words: *borrowing, Greek language, Latin language, terminological system of natural museum field, terminal element.*

Постановка проблеми. Результатом глобалізації світу є прагнення до глобалізації мови. Це явище вступає у суперечність із прагненням до збереження мовної самобутності, але більшою чи меншою мірою долає консерватизм мовної системи, внаслідок чого та чи та мова має значну кількість запозичених одиниць (Сімонок, 2014: 64). Запозичена лексика є невід'ємною складовою української літературної мови. Так само і в термінології простежуємо функціонування значної кількості термінів іншомовного походження. Адже термінологія – це відкрита система, яка відображає міжнародний характер науки, техніки та мистецтва. Тому в будь-якій терміносистемі неможливо обійтися без іншомовних назв (Петухова, 2010: 243). Термінологія є найбільш динамічним складником лексичної системи мови, що характеризується постійним розвитком та неологізацією, важливим чинником якої, поряд із дією внутрішньомовних тенденцій, є лексичний вплив інших мов. Сучасний етап розвитку української термінології, як і терміносистем багатьох європейських мов, характеризується стрімким збільшенням кількості запозичень (Сергєєва, 2000: 260). Запозичені з інших мов одиниці займають чільне місце у будь-якій терміносистемі. Це пояснюється давністю багатьох наук, а кожна наука, як відомо, не знає національних кордонів. Науку творять люди різних націй. Термінологія розвивається паралельно з розвитком науки. Однак у кожного народу, у кожної нації мова науки має свою специфіку, що виявляється як у спільному (міжнародному) термінному фонді, так і в національній специфіці. Міжнародне існує в різних національних реалізаціях. Воно не існує за межами національного і не може протиставлятися національному як щось зовнішнє, позанаціональне чи безнаціональне (Кочан, 2009: 3).

Запозичення з давньогрецької та латинської мов становлять значний шар лексики сучасних європейських мов, що зумовлено величезним впливом античної культурної спадщини на розвиток європейської цивілізації. Упродовж тривалого часу й дотепер класичні мови виступають джерелом лексико-словотвірних ресурсів для конструювання спеціальних назв – наукових, технічних та мистецьких термінів різних мов.

Унаслідок цього термінологію греко-латинського походження традиційно вважають основою інтернаціонального термінофонду – спільного термінофонду багатьох сучасних європейських мов (Малевиц, 2009: 311).

Огляд останніх досліджень і публікацій. Використанню та особливостям функціонування грецьких і латинських запозичень у науковій мові присвячено численні лінгвістичні дослідження. Так, С. Дорошенко розглядає українську термінологію нафтогазової промисловості з погляду походження, виділяє групи термінів, що ввійшли до складу аналізованої терміносистеми з інших мов, зокрема з грецької та латинської, досліджує причини появи запозичених термінів в українській термінології. Л. Гапонова аналізує іншомовні запозичення з латинської, грецької, французької, англійської та німецької мов в українській криміналістичній термінології, зокрема змішані мовні конструкції, утворені шляхом поєднання двох основ типу (лат. + гр.). На прикладі криміналістичної термінології висвітлює специфіку препозитивних та постпозитивних компонентів. Серед перших виділяє синонімічні, антонімічні, омонімічні та полісемічні парадигматичні відношення, а в системі других – словотвірні форманти складних термінів у сфері української криміналістичної науки (Гапонова, 2010). М. Петришин робить спробу аналізу запозичень із класичних мов у геологічній термінології (Петришин, 2010). О. Петухова встановлює причини та джерела поповнення термінів з металознавства. На основі проаналізованого матеріалу визначає, що найчисельнішою групою термінів є ті, що створювалися на основі запозичень з класичних мов – давньогрецької і латинської чи створені за допомогою грецько-латинських елементів (Петухова, 2010). С. Гриценко досліджує питання латиномовної термінології як невід'ємного компонента фахової підготовки сучасних правознавців (Гриценко, 2011). Ю. Рожков вивчає питання мовного запозичення в термінології ветеринарної медицини, уточнює та доповнює поняття мовного запозичення, виявляє, що грецьку і латинську мови традиційно визнають основними джерелами поповнення лексики (Рожков, 2016).

Запозичення в природничомузейній галузі є найменш дослідженими в українській термінології. Відповідно існує проблема функціонування термінів досліджуваної сфери як певної цілісної системи, питання їх формування, розвитку й упорядкування. На сторінках українських наукових видань практично відсутні публікації про цю підсистему сучасної української термінології. Тому з огляду на потребу міжнародної стандартизації та гармонізації національних термінологій в умовах активних міжмовних контактів у світі проблема визначення статусу й місця запозичень із класичних мов у музейній справі природничого профілю і на початку XXI століття залишається важливою й потребує наукового дослідження. Отже, актуальність нашого дослідження зумовлена недостатньою вивченістю запозичень із класичних мов у сучасній терміносистемі природничомузейної справи, а також необхідністю ґрунтовного дослідження цієї термінної групи одиниць в сучасній українській мові.

Мета статті – проаналізувати грецькі та латинські запозичення в терміносистемі природничомузейної справи української мови.

Об'єктом дослідження є латинськомовні та грецькомовні терміноодиниці, що з'явилися в науковій комунікації представників цієї галузі знань упродовж її історичного розвитку.

Предмет дослідження становить аналіз іншомовних терміноодиниць досліджуваної галузі в сучасній українській мові.

Джерелом фактичного матеріалу слугував словник-довідник О. Климишина «Природничомузейна термінологія» (Климишин, 2003).

Виклад основного матеріалу. Сучасна терміносистема природничомузейної справи формувалася протягом віків. До її складу входить як питома українська лексика, так і запозичення. У системі сучасної терміносистеми природничомузейної галузі, що склалася на ґрунті широкого використання всіх ресурсів загальнонаціональної мови, запозичені терміни є її органічною частиною. Домінування та поширення давньогрецької й латинської мов упродовж тривалого часу свідчить про значний вплив класичних мов не лише на історію та культуру багатьох народів, але й на розвиток мов європейського ареалу, а також на розвиток різних галузей знань і, відповідно, термінологій, які обслуговують ці науки. Класичні мови виконують роль термінотворчого потенціалу у створенні термінних систем сучасної української мови.

Аналіз іншомовних термінів у природничомузейній сфері показав, що найчисленнішою є група терміноодиниць, які створені на основі

запозичень з класичних мов. Це пояснюється тим, що протягом тривалого часу латинська і давньогрецька мови були міжнародними мовами науки. У зв'язку з цим запозичення з класичних мов стали невід'ємною частиною терміносистем сучасних індоєвропейських мов.

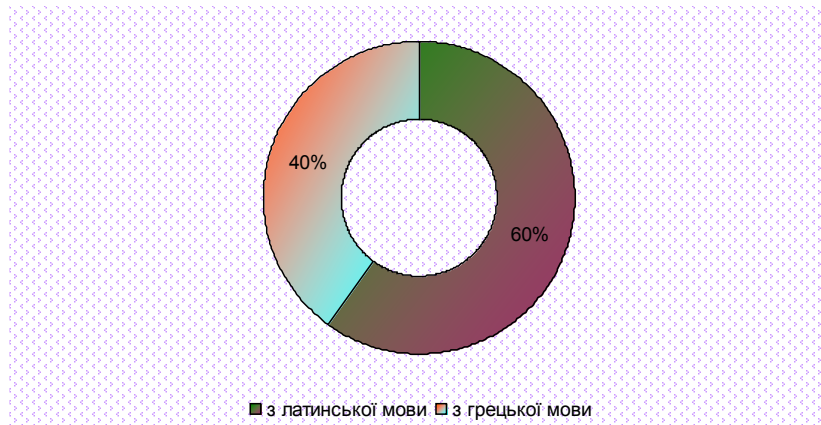
Лексична терміносистема природничомузейної справи містить найбільше одиниць **латинського** походження: *агломерат* (від лат. *agglomeratus* – приєднаний, доданий) (Словник іншомовних слів, 2000: 11. Далі (СІС, сторінка)], *адаптація* (від лат. *adaptatio*, від *adapto* – пристосовую) (СІС, С. 13), *аквамарин* (від лат. *aqua marina* – морська вода) (СІС, С. 18), *алювій* (від лат. *alluvio* – наносити, замулювати) (СІС, С. 29), *анотація* (від лат. *annotatio* – зауваження, помітка) (СІС, С. 42), *ареал* (від лат. *area* – площа, або ділянка, простір) (СІС, С. 53), *асиміляція* (від лат. *assimilatio* – уподібнення) (СІС, С. 59), *атавізм* (від лат. *atavus* – прапрадід) (СІС, С. 62), *віварій* (лат. *vivarium*, від *vivus* – живий) (СІС, С. 107), *габітус* (від лат. *habitus* – зовнішність) (СІС, С. 113), *гібрид* (від лат. *hybrida* – перемішування) (СІС, С. 129), *гумус* (від лат. *humus* – земля, ґрунт) (СІС, С. 149), *гутація* (від лат. *gutta* – крапля) (СІС, С. 149), *еволюція* (від лат. *evolutio*, від *evolvo* – розгортаю) (СІС, С. 185), *екземпляр* (від лат. *exemplar* – зразок, приклад) (СІС, С. 188), *експозиція* (від лат. *expositio* – виклад, опис) (СІС, С. 191), *елімінація* (від лат. *elimino* – виношу за поріг, видаляю) (СІС, С. 196), *елювій* (від лат. *eluvies* – заливання, повінь, від *eluo* – вимиваю) (СІС, С. 197), *еміграція* (від лат. *emigratio* – виселення, переселення) (СІС, С. 198), *ерозія* (від лат. *erosio* – роз'їдання) (СІС, С. 208), *ілювій* (від лат. *illuvies* – повінь, мул) (СІС, С. 220), *індекс* (від лат. *index*, від *indico* – вказую) (СІС, С. 225), *кварта* (від лат. *quārtā* – чверть) (СІС, С. 264), *колекція* (від лат. *collectio* – збирання) (СІС, С. 277), *конвергенція* (від лат. *convergentio* – наближення, сходження) (СІС, С. 286), *консервація* (від лат. *conservatio* – збереження) (СІС, С. 289), *консорція* (від лат. *consortio* – співучасть, спільність) (СІС, С. 290), *континент* (від лат. *continent* від *continens* – суміжний, неперервний, суцільний) (СІС, С. 292), *континуум* (*continuum* – безперервний, суцільний) (СІС, С. 292), *кумуляція* (від лат. *simulatio*, *simulus* – скупчення, від лат. *simulo* – накопичую) (СІС, С. 309), *ланолін* (від лат. *lana* – шерсть і *oleum* – масло) (СІС, С. 316), *латекс* (від лат. *latex* – рідина, сік) (СІС, С. 317), *лігнін* (від лат. *lignum* – деревина, дерево) (СІС, С. 322), *люмінесценція* (від лат. *lumen* – світло і *...escent* суфікс, який означає слабку дію) (СІС, С. 330), *парафін*

(від лат. *parum* – мало та *athnis* – споріднений) (СІС, С. 421), пігмент (від лат. *pigmentum* – фарба) (СІС, С. 437), *плацента* (від лат. *placenta* – пиріг) (СІС, С. 444), *популяція* (від лат. *populus* – народ) (СІС, С. 453), *продуценти* (від лат. *producens* (*producentis*) – який виробляє) (СІС, С. 463), раритет (від лат. *garitas* – рідкість) (СІС, С. 480), *регенерація* (від лат. *regeneratio* – відновлення) (СІС, С. 485), *регресія* (від лат. *regressio*, від *regredior* – повертаюся) (СІС, С. 486), *редукція* (від лат. *reductio* – повернення, відновлення) (СІС, С. 487), *рекреація* (від лат. *recreatio* – відновлення) (СІС, С. 492), *ректифікат* (від лат. *rectificatus* – випрямлений) (СІС, С. 492), *ректифікація* (від лат. *rectificatio* – випрямлення) (СІС, С. 493), *реліквія* (від лат. *reliquia* – залишки) (СІС, С. 493), *рептилії* (від лат. *reptilis* – плазуючий) (СІС, С. 498), *реставратор* (від лат. *restauro* – відновлюю) (СІС, С. 498), *реставрація* (від лат. *restauratio* – відновлення) (СІС, С. 498), *реституція* (від лат. *restitutio* – відновлення) (СІС, С. 499), *сорбція* (від лат. *sorbeo* – поглинаю) (СІС, С. 537), *стагнація* (від лат. *stagnum* – болото, стояча вода) (СІС, С. 542), *стаціонар* (від лат. *stationarius* – нерухомий) (СІС, С. 545), *столон* (від лат. *stolo* (*stolonis*) – кореневий пагін) (СІС, С. 550), *сублимація* (лат. *sublimatio*, від *sublimo* – підіймаю, підношу) (СІС, С. 553), *субстрат* (від лат. *substratum* – підстилка) (СІС, С. 554), *суккуленти* (від лат. *suculentus* – соковитий) (СІС, С. 555), *таксація* (від лат. *taxatio* – оцінювання) (СІС, С. 561), *тераріум* (від лат. *terra* – земля) (СІС, С. 569), *уніон* (від лат. *unio* (*unionis*) – союз, об'єднання, спілка) (СІС, С. 597), *флуктуація* (від лат. *fluctuatio* – хвилювання, безперервний рух, від *fluctuo* – хвилююся, тремчу) (СІС, С. 619), *целюлоза* (від лат. *cellula* – клітина) (СІС, С. 640) та ін. Латинська мова зробила істотний вплив на розвиток як літературної мови взагалі, так і галузевої термінології зокрема. Роль латини в збагаченні термінології полягає не тільки в її безпосередньому впливі на терміносистеми, а й у тому, що через її посередництво в терміносистеми увійшли грецькі запозичення і терміноелементи.

Чимало термінів потрапило у досліджувану термінологію з **грецької мови**: *абісаль* (від грец. *άβυσσος* – безодня) (СІС, С. 2), *автохтони* (від грец. *αυτοχθων* – місцевий, корінний) (СІС, С. 9), аерація (від грец. *αηρ* – повітря) (СІС, С. 15), *азбест* (від грец. *άσβεστος*, букв. – негасимий) (СІС, С. 17), *алеврит* (від грец. *άλευρον* – борошно) (СІС, С. 25), аметист (від грец. *αμεθυστος* – «тверезий») (СІС, С. 31), анаболізм (від грец. *άναβολή* – підйом) (СІС, С. 35), анатомія (від грецької. *ανά,*

ανά – верх і *τομή*, *τομέ* – розтинати) (СІС, С. 37), анероїд (від *a...* – заперечний префікс і грец. *νηρός* – вода) (СІС, С. 40), аномалія (від грец. *ανωμαλια* – нерівність, відхилення) (СІС, С. 41), антагонізм (від грец. *ανταγωνισμα* – суперечка, боротьба) (СІС, С. 42), *біота* (від грец. *βιοτή* – життя) (СІС, С. 83), *ботаніка* (від грец. *βοτανικός* – «той, що стосується трав», від *βοτάνη* – «трава, пасовисько») (СІС, С. 89), ген (від грец. *γένος* – рід, походження) (СІС, С. 122), *генетика* (від грец. *γένεσις* – походження) (СІС, С. 124), *дендрарій* (від грец. *δένδρο* – дерево) (СІС, С. 159), едафон (від грец. *ἔδαφος* – ґрунт) (СІС, С. 186), *ембріон* (грец. *ἔμβρυον* – зародок) (СІС, С. 198), *еон* (грец. *αἰών* – ера, епоха) (СІС, С. 202), *зигота* (від грец. *ζυγωτός* – з'єднаний докупки) (СІС, С. 214), *камедь* (від грец. *κομμίδιον*, *κόμμι*) (СІС, С. 247), *магма* (від грец. *μάγμα* – густа мазь) (СІС, С. 332), *малахіт* (від грец. *μαλάχη* – мальва) (СІС, С. 337), *міоцен* (від грец. *μείων* – менший, менш значний і *καινός* – новий, сучасний) (СІС, С. 362), *нектар* (від грец. *νέκταρ* – напій богів) (СІС, С. 383), *озокерит* (від грец. *όζω* – пахну та *κηρός* – віск) (СІС, С. 398), онтогенез (від грец. *οντογένεση*: *ον* – буття й *γένηση* – походження, народження) (СІС, С. 403), *паразит* (грец. *παράσιτο* – нахлібник) (СІС, С. 419), *пелагіаль* (від грец. *πέλαγος* – море) (СІС, С. 429), *планктон* (від грец. *πλανκτων* – блукаючий) (СІС, С. 443), *санфір* (від грец. *ζαφείρω* – синій камінь) (СІС, С. 513), *сенія* (від грец. *σηπία* – каракатиця) (СІС, С. 521), *симбіонти* (від грец. *συμβίω* – живу разом) (СІС, С. 525), *синдром* (від грец. *σύνδρομον*, *σύνδρομο* – збіг, скупчення) (СІС, С. 526), *синкліналь* (від грец. *συγκλίνω* – нахилиюся) (СІС, С. 527), *скелет* (від грец. *σκελετός* – висохлий) (СІС, С. 532), *спермацет* (від грец. *σπέρμα* – насіння і *κῆτος* – кит) (СІС, С. 540), *спора* (від грец. *σπορα* – насіння) (СІС, С. 542), *сталагіти* (від грец. *σταλαγμίτης* – крапання) (СІС, С. 543), *сталактити* (від грец. *σταλακτίτης* – який стікає по краплі) (СІС, С. 543), *тип* (від грец. *τυπος* – відбиток, форма, зразок) (СІС, С. 574), *хітин* (від грец. *χιτών* – покрив, оболонка) (СІС, С. 634) та ін.

Мова терміносистеми природничомузейної галузі використовує не тільки іншомовні термінодиниці, а й іншомовні терміноелементи, які є складовими термінів. Міжнародні терміноелементи є одним із продуктивних засобів творення одиниць, бо короткі грецькі та латинські основи, виконуючи функцію терміноелементів, нерідко позначають ознаки, які в українській мові вимагають громіздких конструкцій, складних слів та словосполучень (Кочан, 2004: 35). Як зазначає

Діаграма 1. Запозичення терміноодиниць з латинської і грецької мов у терміносистемі природничомузейної справи

І. Кочан, перевага слів на міжнародній основі полягає в непрозорості основи та уникненні завдяки цьому асоціацій та двозначного трактування, а в перекладі завжди є небезпека неточності, невідповідності поняттю. У досліджуваній галузі поширені терміноодиниці, в яких грецькі чи латинські терміноелементи можуть бути як у препозиції так і в постпозиції. Розглянемо випадки, коли іншомовні компоненти стоять у препозиції. Наприклад, **аква-** (від лат. aqua – вода) – у складних словах відповідає поняттю «водний», «водяний» (СІС, С. 18): *аквамарин* – те саме, що берил – мінерал (Кл., С. 6), *акваторія* – водний простір водойми чи моря з певними природними, штучними або уявними (умовними) межами (Кл., С. 6); **біо-** (від грец. βίος – життя) – у складних словах відповідає поняттям «життя», «життєві процеси», «біологічний» (СІС, С. 82): *біогліфи* – сліди життєдіяльності вимерлих організмів, які (береглися на поверхні або всередині осадових порід: відбитки слідів пересування, скам'янілі яйця, екскременти і т. п. (Кл., С. 21), *біогрупа* – експозиційний комплекс, що відображає екологічні особливості видів організмів (Кл., С. 21), *біоліни* – газоподібні, рідкі та тверді активні продукти життєдіяльності організмів, які змінюють біоценотичне середовище (Кл., С. 21), *біоморфа* – життєва форма рослин, тварин чи грибів, що визначається їхньою генетичною природою, формою росту і біологічним ритмом (Кл., С. 22); **гідро-** (від грец. ὕδωρ – вода) – у складних словах відповідає поняттям «вода», «водний простір» (СІС, С. 129): *гідрогамія* – запилення рослин за допомогою води (Кл., С. 41), *гідросфера* – сукупність усіх водних об'єктів Земної кулі: океанів, морів, річок, озер, водосховищ, боліт, підземних вод, льодовиків і снігового покриву (Кл., С. 41), *гідрофіти* – водяні рослини, занурені у воду лише нижніми частинами і при-

кріплені до ґрунту, наприклад, очерет (Кл., С. 41); **іхтіо-** (від грец. ἰχθύς – риба) – у складних словах означає «риба», «риб'ячий» (СІС, С. 241): *іхтіологія* – розділ зоології, що вивчає будову тіла, спосіб життя, систематику, індивідуальний та еволюційний розвиток, географічне поширення риб і круглоротих (Кл., С. 80), *іхтіофауна* – сукупність різних видів риб і круглоротих певної водойми або її частини, а також певного відрізка часу в історії біосфери (Кл., С. 80) тощо.

Не менш вживаними є терміноодиниці із постпозиційними компонентами: **-метр** (від грец. μέτρον – міра, розмір) – у складних словах відповідає поняттю «вимірювач» (СІС, С. 355): *анемометр* – прилад для вимірювання швидкості вітру й газових потоків (Кл., С. 10), *ареометр* – прилад для вимірювання густини рідин (Кл., С. 13), *атмометр* – прилад для вимірювання швидкості випаровування води (Кл., С. 15); **-граф** ((від грец. γράφω – пишу, креслю, зображаю) – у складних словах означає особу, яка пише, або прилад, що записує (СІС, С. 145): *анемограф* – прилад для безперервного автоматичного записування швидкості і напрямку вітру (Кл., С. 10), **-логія** ((від грец. λόγος – слово, вчення) – частина складних слів, що означає «наука», «знання», «слово» (СІС, С. 327): *антекологія* – розділ екології, що вивчає вплив різних чинників на екологію квітки, процеси цвітіння і запилення (Кл., С. 11), *арахнологія* – розділ зоології, що вивчає павукоподібних (павуків, кліщів, скорпіонів тощо) (Кл., С. 12), *бриологія* – розділ ботаніки, що вивчає мохоподібні, їхню морфологію, систематику, цитологію, географічне поширення (Кл., С. 25); **-циди** (від лат. caedo – вбиваю) – у складних словах відповідає поняттю «знищувачі» (СІС, С. 643): *інсектициди* – хімічні препарати (хлорофос, дихлофос, гексахлоран тощо), які застосовують для зни-

щення шкідників музейних предметів (Кл., С. 78), фунгіциди – хімічні речовини (бромистий етил, дихлоретан, хлорпикрин, метилформіат тощо), що їх застосовують для боротьби з грибами, які руйнують дерев'яні конструкції або пошкоджують музейні предмети, та ін. шкідниками (Кл., С. 216) тощо. Як бачимо, терміноодиниці з міжнародними компонентами, що вживаються як у препозиції, так і в постпозиції, займають визначальне місце в терміносистемі природничомузейної справи, однак мають і свою специфіку, яка виявляється

на рівні парадигматики, синтагматики, систематизації та семантичної структури терміноодиниць.

Висновки. Отже, важливу роль у становленні та розвитку терміносистеми природничомузейної справи відіграли класичні мови (латинська та грецька), які стали джерелом формування назв основних понять у цій галузі. Хоча українська мова здатна повністю або частково асимілювати іншомовні лексеми, велика кількість запозичень створює загрозу для зрозумілості національної терміносистеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гапонова Л. Є. Іншомовні запозичення в українській криміналістичній термінології. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство*. 2010. Т. 18. Вип. 16. С. 85–90.
2. Гриценко С. Латинськомовна термінологія як невід'ємний компонент фахової підготовки сучасних правознавців. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2011. № 1. С. 145–152.
3. Дорошенко С. М. Українська термінологія нафтогазової галузі з погляду походження. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*: зб. наук. праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 2. С. 195–201.
4. Климишин О. С. Природнича музейна термінологія: словник-довідник. Львів: Державний природознавчий музей НАН України, 2003. 244 с.
5. Кочан І. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами в сучасній українській мові. Л., 2004. 519 с.
6. Кочан І. Слова з компонентом -метр у сучасній українській мові. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*: зб. наук. праць факультету лінгвістики Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету. 2009. Вип. 17. С. 3–13.
7. Малевич Л. Запозичення з класичних мов і проблеми інтернаціоналізації наукової термінології. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Філологічні науки*. 2009. Вип. 81(1). С. 311–315.
8. Петришин М. Запозичення з класичних мов як складова частина геологічної термінології. *Наукові записки КДПУ. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. 2010. Вип. 89 (3). С. 280–283.
9. Петухова О. В. Джерела поповнення термінів з металознавства. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*: зб. наук. праць. 2010. Вип. 9. С. 243–249.
10. Рожков Ю. Г. Процеси запозичення в термінології ветеринарної медицини. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2016. Вип. 60. С. 227–229.
11. Сергєєва Г. А. Системний підхід до вивчення лексичних запозичень на рівні лексико-семантичної парадигматики (до проблеми термінологічної синонімії). *Вісник Харківського національного університету. Серія Філологія*. 2000. № 491: Традиції Харківської філологічної школи: До 100-річчя від дня народження М.Ф.Наконечного. С. 260–264.
12. Сімонок В. П. Іншомовна лексика в українській мовній картині світу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філологія*. 2014. № 1127. Вип. 71. С. 64–68.
13. Словник іншомовних слів / Укл. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К.: Наук. думка, 2000. 680 С.

REFERENCES

1. Haponova L. Ye. Inshomovni zapozychennia v ukrainii kryminalistychnii terminolohii. [Foreign loanwords in Ukrainian forensic terminology]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii : Movoznavstvo*. 2010. T. 18. Vyp. 16. S. 85–90. [in Ukrainian].
2. Hrytsenko S. Latynomovna terminolohiia yak nevidiemnyi komponent fakhovoi pidhotovky suchasnykh pravoznavtsiv. [Latin terminology as an integral component of the professional training of modern legal scholars]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*. 2011. № 1. S. 145–152. [in Ukrainian].
3. Doroshenko S. M. Ukrainska terminolohiia naftohazovoi haluzi z pohliadu pokhodzhennia. [Ukrainian terminology of the oil and gas industry from the point of view of origin]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 8. Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo)*: zb. nauk. prats. K.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2009. Vyp. 2. S. 195–201. [in Ukrainian].
4. Klymyshyn O. S. Pryrodnycha muzeina terminolohiia : slovnyk-dovidnyk [Natural museum terminology: a reference dictionary]. Lviv : Derzhavnyi pryrodnoznavchyi muzei NAN Ukrainy, 2003. 244 s. [in Ukrainian].
5. Kochan I. Dynamika i kodyfikatsiia terminiv z mizhnarodnymy komponentamy v suchasni ukrainskii movi [Dynamics and codification of terms with international components in the modern Ukrainian language]. L., 2004. 519 s. [in Ukrainian].
6. Kochan I. Slova z komponentom -metr u suchasni ukrainskii movi. [Words with the meter component in the modern Ukrainian language]. *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh*: zb. nauk. prats fakultetu lnhvistyky Humanitarnoho instytutu Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. 2009. Vyp. 17. S. 3–13. [in Ukrainian].

7. Malevych L. Zapozychennia z klasychnykh mov i problemy internatsionalizatsii naukovoï terminolohii. [Borrowing from classical languages and problems of internationalization of scientific terminology]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii : Filolohichni nauky*. 2009. Vyp. 81(1). S. 311–315. [in Ukrainian].
8. Petryshyn M. Zapozychennia z klasychnykh mov yak skladova chastyna heolohichnoi terminolohii. [Borrowing from classical languages as a component of geological terminology]. *Naukovi zapysky KDPU. Serii : Filolohichni nauky (movoznavstvo)*. 2010. Vyp. 89 (3). S. 280–283. [in Ukrainian].
9. Pietukhova O. V. Dzherela popovnennia terminiv z metaloznavstva. [Sources of replenishment of terms in metallurgy]. *Doslidzhennia z leksykolohii i hramatyky ukrainskoi movy : zb. nauk. prats*. 2010. Vyp. 9. S. 243–249. [in Ukrainian].
10. Rozhkov Yu. H. Protsesy zapozychennia v terminolohii veterynarnoi medytsyny. [Borrowing processes in the terminology of veterinary medicine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii : Filolohichna*. 2016. Vyp. 60. S. 227–229. [in Ukrainian].
11. Serhieieva H. A. Systemnyi pidkhid do vyvchennia leksychnykh zapozychen na rivni leksyko-semantychnoi paradyhmatyky (do problemy terminolohichnoi sinonimii). [A systematic approach to the study of lexical borrowings at the level of lexical-semantic paradigmatics (to the problem of terminological synonymy)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu. Serii Filolohiia*. 2000. № 491: *Tradytzii Kharkivskoi filolohichnoi shkoly: Do 100-richchia vid dnia narodzhennia M.F.Nakonechnoho*. S. 260–264. [in Ukrainian].
12. Simonok V. P. Inshomovna leksyka v ukrainskii movnii kartyni svitu. [Foreign language vocabulary in the Ukrainian language picture of the world]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina. Serii : Filolohiia*. 2014. № 1127. Vyp. 71. S. 64–68. [in Ukrainian].
13. Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words] / Ukl. S. M. Morozov, L. M. Shkaraputa. K. : Nauk. dumka, 2000. 680 s.